

Wstęp do teorii mediów

Wykład V

Krzysztof Gajewski
Instytut Komunikacji Specjalistycznej i Interkulturowej
Uniwersytet Warszawski

Warszawa, 30 marca 2021

Funkcje języka

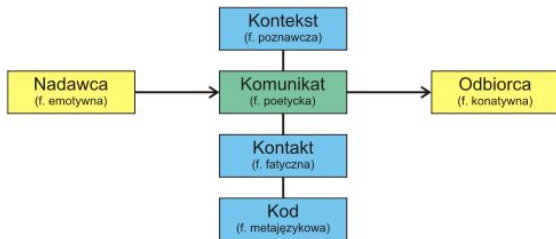
Nazywanie

Imię

Funkcje języka

Funkcje języka

Roman Jakobson (1896-1982)

Podstawowe aspekty języka

- Funkcja fatyczna — B. Malinowski
- Funkcja metajęzykowa — język przedmiotowy i metajęzyk (A. Tarski)
- Funkcja poetycka — projekcja zasady ekwiwalencji z osi wyboru na oś kombinacji (I like lke)

Nazywanie

Ernst Cassirer (1874-1945)

- zrozumienie symbolizmu mowy to rewolucja: „dziecko przechodzi ze stanu bardziej subiektywnego do stanu obiektywnego, od postawy czysto emocjonalnej do postawy teoretycznej”
- poznając nazwy przedmiotów dziecko „Uczy się (...) konstruować pojęcia tych przedmiotów, uczy się porozumiewać ze światem obiektywnym”

Rewolucja symbolizmu

Laura Bridgman (1829-1889), Hellen Keller (1880-1968)

Ernst Cassirer (1874-1945)

- „Klasyfikacja jest jedną z podstawowych cech mowy (...) Nadanie nazwy przedmiotowi lub czynności oznacza podciągnięcie ich pod pojęcie pewnej klasy.”
- klasyfikacje są zmienne i zrelatywizowane do języków, nazwy ujmują przedmioty po innych aspektach (gr. „men”, łac. „luna”)
- wskazanie vs. opis: „Funkcją nazwy jest jedynie wybranie i zatrzymanie się na pewnym aspekcie, a nie wyczerpujące odniesienie do jakiejś konkretnej sytuacji” (sześć tysięcy nazw wielbłąda w arabskim)
- konkret vs. abstrakcja: „W cywilizacji pierwotnej z konieczności przeważa zainteresowanie konkretnymi i szczegółowymi aspektami rzeczy. (...) Zainteresowanie samymi „uniwersaliami” nie jest ani konieczne, ani możliwe w plemieniu Indian”

Imię

James George Frazer (1854-1941)

- imię=rzecz: „Dziki nie jest w stanie dostrzec różnicy między rzeczami a słowami, wobec czego zazwyczaj wyobraża sobie, że związek między osobą a imieniem lub rzeczą i jej nazwą nie jest jedynie związkiem umownym czy też idealnym, lecz więzią rzeczywistą i silną, łączącą jedno z drugim w taki sposób, że magiczne zabiegi w stosunku do człowieka mogą być dokonane równie łatwo za pośrednictwem jego imienia jak włosów, paznokci czy innej materialnej części ciała osoby.”
- imię=część ciała: „Człowiek pierwotny uważa imię za ważną część swej osoby i wobec tego dba o nie w odpowiedni sposób.”

James George Frazer (1854-1941)

- ukrywanie imion z obawy wyrządzenia krzywdy poprzez postępowanie się nim, znajomość imienia to władza nad duszą
- imiona jawne i tajne, publiczne i prywatne (Australia, Egipt)
- imię tabu: nie wymienia się imienia rybaka, który jest na połowach
- ojciec, wuj, kuzyn jakiegoś dziecka (dzieci nie mają wrogów)
- Kirgizka nie może wymieniać imienia swego męża, ani podobnych słów
- zakaz wymawiania imion zmarłych i podobnych im słów (co roku zmieniano słowo oznaczające jaguara)

1. Ernst Cassirer, Nazywanie, w: Antropologia słowa. Zagadnienia i wybór tekstów, red. Grzegorz Godlewski, Andrzej Mencwel, Roch Sulima, Warszawa 2003
2. James George Frazer, Słowa tabu, przeł. Henryk Krzeczkowski, w: Antropologia słowa. Zagadnienia i wybór tekstów, red. Grzegorz Godlewski, Andrzej Mencwel, Roch Sulima, Warszawa 2003.
3. Roman Jakobson, Poetyka w świetle językoznawstwa, przeł. K. Pomorska, w: R. Jakobson, W poszukiwaniu istoty języka, Warszawa 1989.